

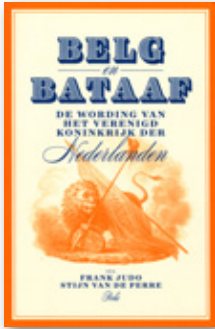
WORDING VAN HET VERENIGD KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

LODE WILS

Frank Judo & Stijn Van de Perre (red.),
*Belg en Bataaf. De wording van het
Verenigd Koninkrijk der Nederlanden*
Antwerpen, Polis, 2015, 424 pp., ISBN
9789463100182

Frank Judo en Stijn Van de Perre hebben in 2007 een belangwekkende bundel artikels samengebracht over het uiteenvallen van het Verenigd Koninkrijk in 1830.¹ Naar aanleiding van de tweehonderdste verjaaring van het koninkrijk, hebben ze nu zijn ontstaansperiode op een soortgelijke manier in beeld gebracht, met de medewer-

—— 1 F. Judo & S. Van de Perre, *De prijs van de scheiding. Het uiteenvallen van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden 1830-1839*, Kapellen, 2007.

king van twaalf auteurs. In hun inleiding schetsen de redacteurs *Een andere vereniging: Zweden en Noorwegen (1814)*. Daarin tonen ze dat het niet alleen bij ons was dat de overwinnaars van Napoleon diens voorbeeld volgden door de kaart van Europa te herschik-

ken zonder inspraak van de bevolking: ze scheurden Noorwegen van Denemarken af en voegden het bij Zweden, volgens de geheime clausules van een Zweeds-Russisch verdrag van 1812. De voormalige Habsburgse Nederlanden werden eind februari 1814 *“als bevrijd beschouwd, zowel door de bevolking als door de Europese vorsten. De meerderheid van onze provincies vormden dan, onder de naam ‘België’, en tijdens een nogal korte periode, een politieke eenheid op de Europese kaart”*, aldus P.-O. de Broux, die het bestuur ervan door de Mogendheden tijdens de overgangperiode 1814-1815 beschrijft.

F. Judo brengt in herinnering dat *“de constructie van Willem I’s Verenigd Koninkrijk der Nederlanden bij de leidende kringen in het Zuiden zo niet op geestdrift, dan toch op aanvaarding kon rekenen”*.

Lotte Jensen onderzocht, aan de hand van de catalogus van Knuttel, ongeveer tachtig pamfletten uit de Honderd Dagen na de terugkeer van Napoleon uit Elba. In die nieuwe oorlogstoestand vormden de proclamatie van het Verenigd Koninkrijk op 16 maart 1815 en de slag bij Waterloo op 18 juni *“twee momenten waarop in het Noorden het gemeenschapsgevoel met de Zuidelijke Nederlanden een duidelijke impuls kreeg”*. Maar het bleef *“in de schaduw van het veel dominantere Noord-Nederlandse natiebeseft”*. – Die kortstondige oorlog bracht een stroomversnelling in de vorming van

een eenheidsleger, maar in Waterloo konden slechts 5 500 man uit het Zuiden naast 24 000 uit het Noorden opgesteld worden. *“Vermits de Belgische officieren in het Franse leger geen eigen staat en vorst hadden om naar terug te keren, bleven ze wat langer slapen in het Franse bed en werden ze wakker in een staat waar Nederlanders de lakens naar zich toe hadden getrokken”*, zo besluit Patrick Nefors zijn uitvoerige en genuanceerde beschrijving van de vorming van het leger van het Verenigd Koninkrijk. De start van het nieuwe koninkrijk stelde problemen op allerlei domeinen. Daarvan werden in deze bundel ook behandeld: de bijstand aan invalide veteranen; de terugkeer van de door Frankrijk geroofde kunstschatten; het herstel van de Balije van Utrecht der Ridderlijke Duitse Orde; het debat over het behoud van de echtscheiding uit de code Napoléon; de hervorming van het universitair onderwijs; en heel uitvoerig: de armenzorg 1814-1818.

Emo Bos geeft de bekende en inderdaad belangrijke *Religieuze perikelen bij het ontstaan van het Verenigd Koninkrijk* omstandig en uitstekend weer, met het verzet van de bisschoppen tegen de grondwet die het Roomse monopolie uit het ancien régime niet herstelde. De auteur heeft ruime aandacht voor een element dat de politiek van de koning en zijn regering typeert: de vervolging van de stevenisten. Dat waren Belgische katholieken die de napoleontische kerk van het concordaat en bijzonder van de Organieke Artikelen hadden afgewezen en die vrijheid van eredienst zonder staatsbemoeienis vroegen. Volgens *“een centrale regie onder leiding van de koning”* werden hun *“samenkomsten verstoord en priesters gearresteerd, beboet of gevangengezet”*. (In 1834-1838 zou dat in Nederland de hervormde Afscheidenen ook overkomen.) Want Willem I wilde zo als Napoleon de kerken gebruiken als zijn

instrumenten voor een verlichte politiek. *“Deze autoritaire insteek kenmerkte het politieke beleid vanaf het begin van het Verenigde Koninkrijk en legde een grote hypotheek op de gewenste eenheid”*, aldus Bos.

Tot slot situeert Els Witte de verschillende bijdragen in een bibliografisch overzicht van de recente literatuur.